

Psikolojik İçerikli Dizi İzleyen Bireylerde Çocukluk Çağı Travmaları Bağlamında Parasosyal Etkileşim ve Psikolojik İyi Oluşun İncelenmesi

Ülker Zülal Canıratlı*

Fatıma Betül Öksüzöğlü**

Hanife Sarıhan***

Öz

Araştırmanın amacı, pandemi döneminde televizyonlarda yayımlanan psikolojik içerikli dizilerden en az birini (Kırmızı Oda, Masumlar Apartmanı, Camdaki Kız) izleyen bireylerin çocukluk çağı travmaları bağlamında parasosyal etkileşim ve psikolojik iyi oluş durumlarını incelemektir. Araştırmanın örneklemini oluşturan 394 bireye Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33), Parasosyal Etkileşim Ölçeği (PEÖ), Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOÖ) ve araştırmacıların hazırladığı Demografik Bilgi Formu uygulanmıştır. Gerçekleştirilen istatistiksel analizler sonucunda PEÖ puanının medeni durum, eğitim durumu ve gelir durumuna göre, PİOÖ puanlarının ise, medeni durum ve gelir durumuna

* Psikolog, İstanbul/Türkiye, caniratlizulal@gmail.com, orcid.org/0000-0001-6674-6364

** Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul/Türkiye, f.betul.oksuzoglu@gmail.com, orcid.org/0000-0003-0454-813X

*** Psikolog, İstanbul/Türkiye, hanifesarihan@gmail.com, orcid.org/0000-0002-3470-5194

göre, ayrıca PEÖ ve PİOÖ puan ortalamalarının CTQ- 33 toplam puan kategorilerine göre farklılaştığı gözlenmiştir. PEÖ puan ortalamalarının CTQ-33 fiziksel ihmal ve duygusal ihmal puanı kategorilerine göre, PİOÖ puan ortalamalarının ise CTQ-33 fiziksel ihmal, duygusal ihmal, aşırı koruma kontrol, duygusal taciz, fiziksel taciz puanı kategorilerine göre farklılaştığı gözlenmiştir. Bulgular söz konusu psikolojik içerikli dizileri izleyen bireylerin çocukluk çağı travma düzeylerinin parasosyal etkileşim ve psikolojik oluşları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travmaları, parasosyal etkileşim, psikolojik iyi oluş, psikolojik içerikli diziler.

Investigation of Parasocial Interaction and Psychological Well-Being in the Context of Childhood Traumas in Individuals Watching a Series with Psychological Content

Abstract

The purpose of this research is to investigate the parasocial interaction and psychological well-being of the individuals who watched at least one of the series with psychological content (Kırmızı Oda, Masumlar Apartmanı, Camdaki Kız) aired on TV during pandemic in the context of childhood traumas. Childhood Trauma Scale (CTQ-33), Parasocial Interaction Scale (PSI), Psychological Well-Being Scale (PWBS) and Demographic Information Form designed by the researchers were implemented to 394 individuals. As a consequence of the statistical analyses, it was observed that the PSI score differed depending on marital status, educational status and income status, and the PIO scores differed according to marital status and income status, as well as the average PSI and PWS scores according to the CTQ- 33 total score categories. It has been observed that PSI score averages differ according to CTQ-33 physical neglect and emotional neglect score categories and PWS score averages differ according to CTQ-33 physical neglect, emotional neglect, overprotection control, emotional harassment, physical harassment score categories. The findings show that the childhood trauma levels of the individuals following the aforementioned psychological content sequences have an effect on parasocial interaction and psychological formation.

Keywords: Childhood traumas, parasocial interaction, psychological well-being, series with psychological content.

Giriş

Covid 19 pandemisi nedeni ile sosyal mesafe ve karantınanın bireylerin günlük yaşantılarını ve iyi oluşlarını önemli ölçüde etkilediği gözlenmektedir¹. Günlük yaşamımızın önemli bir parçası olan TV dizilerini izleme oranları da bu süreçte artış göstermiştir. Türkiye genelinde 18-26 yaş arası üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmaya göre katılımcıların %70,2'si pandemi döneminde dizi izleme oranlarında yükselme olduğunu bildirmiştir².

Bu süreç içerisinde Türk televizyon kanallarında yayınlanmaya başlayan ve bir psikiyatristin gerçek vakalarının yer aldığı çeşitli kitaplarından uyarlanmış psikolojik içerikli Kırmızı Oda, Masumlar Apartmanı ve Camdaki Kız dizileri izleyicilerin yoğun ilgisini çekmektedir. Ayrıca dizilerde ortak olarak psikolojik unsurların yer alması, yine aynı şekilde çocukluk çağı travma deneyimlerine sıklıkla yer verilmesi ve dizilerde yer alan karakterlerin bazılarının da geçmişte bir psikiyatristten psikolojik destek alan kişiler olması sebebiyle söz konusu diziler psikolojik içerikli dizi olarak nitelendirilmiştir.

İzleyicilerin dizilerde oyuncuların canlandığı kişileri TV'de görüyor olmaktan dolayı duydukları haz diziyi izlemelerine sebep olmakta, böylece izleyici ve oyuncuların canlandığı bu kişiler arasında bir çeşit etkileşim meydana gelmektedir³. Bu durum literatürde parasosyal etkileşim kavramı ile açıklanmaktadır. Parasosyal etkileşim, izleyicilerin beğendiği dizi/film karakterleri ile kurdukları tek taraflı bir simgesel etkileşimi gösterir⁴. Ortamın özellikleri, kişi ve izleyici arasındaki olası etkileşimlerin aralığını sınırlar, bu sebeple izleyicilerin tepkileri “parasosyal” olarak adlandırılmıştır. Bununla birlikte, Horton ve Wohl, izleyicilerin zaman içinde (bazı) medya insanlarıyla bir tür ilişki kurduklarını ve bunun da medya karakterlerinin izleyicilerin sosyal yaşamları için görece önemini artırdığını varsaydılar.⁵

- 1 Valentina Boursier - Alessandro Musetti - Francesca Gioia - Maéva Flayelle - Joël Billieux - Adriano Schimmeti, “Is Watching TV Series an Adaptive Coping Strategy During the COVID-19 Pandemic? Insights From an Italian Community Sample”, *Front. Psychiatry*, vol. 12, no. 599859, April 2021.
- 2 Üsküdar Haber Ajansı, “Pandemi sürecinde dizi izleme alışkanlıkları değişti.” 19 Ocak 2021; <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/6185/pandemi-surecinde-dizi-izleme-aliskanliklari-degisti> (Erişim Tarihi: 25.07.2021).
- 3 Ayşegül Durak Batıgün - Ayda Büyükaşahin Sunal, “TV Dizilerinde Yer Alan Karakterlerle Kurulan Parasosyal Etkileşim: Evlilik Doyumu, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-demografik Değişkenler Açısından Değerlendirme”, *Türk Psikoloji Dergisi*, cilt 32, sayı 79, 2017, s. 52-62.
- 4 Jonathan Cohen, “Favorite Characters of Teenage Viewers of Israeli Serials”, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 43, no. 3, 1999, p. 327-345.
- 5 Christoph Klimmt- Tilo Hartmann- Holger Schramm, “Parasocial Interactions and Relationships”, *Psychology of Entertainment*, New Jersey, Routledge, 2011.

Yapılan araştırmalar, parasosyal ilişkilerin oluşumunda ve gücünde önemli rol oynayan faktörlerden birinin algılanan benzerlik olduğunu göstermektedir. İzleyicilerin tutum, geçmiş yaşantılar ve fiziksel görünüm olarak kendilerine benzer olarak algıladıkları figürlerle güçlü parasosyal bağlar kurmaları daha olasıdır; demografik özellikler, kişilik, davranışsal eğilimler ve yaşam deneyimlerinde algılanan benzerliklerin de önemli olduğu bulunmuştur⁶.

Söz konusu dizilerde karakterlerin çocukluk çağında uğradıkları ihmal ve istismara sık sık değinilmektedir. Çocuklarda istismar ve ihmal, bakım veren yetişkinin çocuğa yapmış olduğu, toplumun ve profesyonellerin uygunsuz veya zarar verici olarak tanımladığı, çocuğun gelişimi üzerinde engelleyici yahut sınırlayıcı rol oynayan fillerin tümüdür⁷. Çocuklara yönelik fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olarak dört tür olumsuz eylem olduğu belirtilmektedir⁸. Fiziksel istismar, fiziksel zarara neden olan veya zarar verme potansiyeline sahip eylemlerdir. Cinsel istismar, çocuğun cinsel tatmin için kullanılmasına yönelik eylemlerdir. Duygusal istismar, çocuğun ihtiyaç duyduğu psikolojik olarak rahat hissedeceği ortamın sağlanamamasıdır. İhmal ise, çocuğun gelişimine dair elzem fiziksel ve duygusal sağlığını gözetilmesi, besin ve güvenli barınak temini, eğitim vb. alanlardaki ihtiyaçlarının karşılanmamasıdır⁹. Bazı araştırmacılar¹⁰ ihmali duygusal ihmal ve fiziksel ihmal olmak üzere iki terime ayırmaktadır. Aşırı koruma/kontrol ise, çocuklukta karşılaşılan sınırlayıcı ve müdahaleci tutumları işaret eder¹¹.

-
- 6 John R. Turner, "Interpersonal and Psychological Predictors of Parasocial Interaction with Different Television Performers" *Communication Quarterly*, vol. 41, no. 3, 1993, p. 443-453.
 - 7 Yasemin Taner - Bahar Gökler, "Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri", *Acta Medica*, cilt 35, sayı 2, 2004, s. 82-86.
 - 8 Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi - Rafael Lozano, "World report on violence and health", Geneva, World Health Organization, 2002, p. 17-24.
 - 9 Etienne G. Krug - Linda L. Dahlberg - James A. Mercy - Anthony B. Zwi, "The world report on violence and health", *The Lancet*, vol. 360, no. 9339, p. 1083-1088.
 - 10 David P. Bernstein - Judith A. Stein - Michael D. Newcomb - Edward Walker - David Pogge - Taruna Ahluvalia - John Stokes - Leonard Handelsman - Martha Medrano - David Desmond - William Zule, "Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire", *Child Abuse & Neglect*, vol. 27, no. 2, 2003, p. 169-190.
 - 11 Vedat Şar - Martin J. Dorahy - Christa Krüger, "Revisiting the etiological aspects of dissociative identity disorder: A biopsychosocial perspective", *Psychology Research and Behavioral Management*, vol. 2, no. 10, 2017, p. 137-146.

Birçok insan hayatında birtakım travmatik olaylar deneyimler¹² ve milyonlarca çocuk ihmal ve istismara maruz kalır; bu çocukların yaklaşık yarısı şiddetli veya sürekli fiziksel istismarın kurbanıdır¹³. Dünya Sağlık Örgütü'nün yayınladığı bir raporda, erişkinlerin neredeyse %23'ünün çocukluğunda fiziksel istismara, %16,3'ünün fiziksel ihmale, %36,3'ünün duygusal istismara uğradığı aktarılmaktadır. İstismara uğramanın cinsiyet bakımından değişmediği ancak kadınların cinsel istismara daha yüksek oranda uğradıkları belirtilmiştir¹⁴.

Çeşitli çalışmalarda, çocukluk çağındaki travmalar sonucu görülen olumsuz etkilerin yaşamın ilerleyen dönemlerinde de ciddi problemlere yol açtığı, özellikle psikolojik sağlık ve iyi oluş üzerinde olumsuz yönde etkili olduğu görülmektedir¹⁵. Psikolojik iyi oluş, yaşamda karşımıza çıkan varoluşa dair zorluklarla (anamlı hedefleri devam ettirme, kişinin gelişimi ve diğer insanlar ile kaliteli ilişkiler inşa etme vb.) başa çıkabilme olarak ifade edilir¹⁶. Birçok çalışma, çocuklukta psikolojik kötü muamele deneyiminin daha büyük içsel (örn., depresyon, kaygı, öfke, düşük benlik saygısı), dışsal sorunlar (örn., suçluluk, intihar davranışları, saldırganlık) ve eğitim sorunları ile ilişkili olduğunu göstermiştir.^{17 18 19} Ayrıca, çok sayıda boylamsal araştırmada, psikolojik olarak

- 12 George A. Bonanno, "Loss, trauma, and human resilience: have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events?", *American Psychologist*, vol. 59, no. 1, 2004, p. 20.
- 13 Etienne G. Krug - Linda L. Dahlberg - James A. Mercy - Anthony B. Zwi - Rafael Lozano, *a.g.e.*
- 14 *Global Status Report on Violence Prevention 2014*, World Health Organization, WHO Press, 2014.
- 15 Ayşegül Akyıl, "Çocukluk Çağı Travmaları, Bilişsel Duygu Düzenleme ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Diyarbakır ve Mardin Örneği", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 2019.
- 16 Corey L M Keyes - Dov Shmotkin - Carol D Ryf, "Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions", *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 82, no. 6, p. 1007-1022.
- 17 Gökmen Arslan, "Psychological maltreatment, emotional and behavioral problems in adolescents: The mediating role of resilience and self-esteem", *Child Abuse & Neglect*, vol 52, 2016, p. 200-209.
- 18 Fang Hong - Amanda R. Tarullo - Andrea E. Mercurio - Siyu Liu Qiyue Cai - Kathleen Malley-Morrison, "Childhood maltreatment and perceived stress in young adults: The role of emotion regulation strategies, self-efficacy, and resilience", *Child Abuse and Neglect*, vol. 86, 2018, p. 136-146.
- 19 Huiping Zhang - Meirong.Liu - Haili Long, "Child maltreatment and suicide ideation in rural China: The roles of self-compassion and school belonging", *Child and Adolescent Social Work Journal*, vol. 35, 2020, p. 335-335.

kötü muamele gören bireylerin çocukluklarında psikolojik semptomların yanı sıra kişilerarası çatışma, duygusal engellenme ve kaçınma gibi sosyal ve davranışsal zorluklar geliştirdiği gözlenmiştir.^{20 21 22 23}

Bakıma muhtaç olunan çocukluk çağında uğranan duygusal istismarın erişkin dönemde; özgüvende düşüş, kişilerarası ilişkilerde problem yaşama gibi kişilerin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkileyebilecek neticeleri olabilmektedir²⁴. Bahsedilen dizilerdeki karakterlerin de çocukluk çağında uğradığı ihmal ve istismarın yetişkinlik dönemlerindeki iyi oluşları üzerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir.

Bu araştırmanın amacını pandemi döneminde televizyonlarda yayınlanan psikolojik içerikli dizilerden en az birini (Kırmızı Oda, Masumlar Apartmanı, Camdaki Kız) izleyen bireylerin çocukluk çağı travmaları bağlamında parasosyal etkileşim ve psikolojik iyi oluş durumlarını incelemek oluşturmaktadır.

Gerçekleştirilen araştırma için öne sürülen hipotezler şunlardır:

H1: Psikolojik içerikli dizi izleyen bireylerde çocukluk çağı travma deneyimi olma ihtimali yüksek olanların parasosyal etkileşim puanları, çocukluk çağı travma deneyimi olma ihtimali düşük olanların puanlarından farklılaşmaktadır.

H2: Psikolojik içerikli dizi izleyen bireylerde çocukluk çağı travma deneyimi olma ihtimali yüksek olanların psikolojik iyi oluş puanları çocukluk çağı travma deneyimi olma ihtimali düşük olanların puanlarından farklılaşmaktadır.

H3: Psikolojik içerikli dizi izleyen bireylerin parasosyal etkileşim puanları demografik özelliklere göre farklılaşmaktadır.

20 Terri L. Messman-Moore - Aubrey A. Coates, "The impact of childhood psychological abuse on adult interpersonal conflict: The role of early maladaptive schemas and patterns of interpersonal behavior", *Journal of Emotional Abuse*, vol. 7, 2007, p. 75-92.

21 Todd .I. Herrenkohl - J. Bart Klika - Roy C. Herrenkohl - M. Jean Russo - Tamara Dee, "A prospective investigation of the relationship between child maltreatment and indicators of adult psychological well-being", *Violence and victims*, vol. 27, no. 5, 2012, p. 764-776.

22 Meghan.L. McPhie – Jonathan A. Weiss - Christine Wekerle, "Psychological distress as a mediator of the relationship between childhood maltreatment and sleep quality in adolescence: Results from the Maltreatment and Adolescent Pathways (MAP) Longitudinal Study", *Child Abuse & Neglect*, vol. 38, no. 12, 2014, p. 2044-2052.

23 Elise Paul - John Eckenrode, "Childhood psychological maltreatment subtypes and adolescent depressive symptoms", *Child abuse and Neglect*, vol. 47, 2015, p. 38-47.

24 Gülseren Gül Anık - Muzaffer Şahin, "Diyetisyen desteği alan kadınların çocukluk çağı ruhsal travmalarının yeme tutumu ve psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisinin incelenmesi", *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt 7, sayı 13, 2020, s. 140-160.

H4: Psikolojik içerikli dizi izleyen bireylerin psikolojik iyi oluş puanları demografik özelliklere göre farklılaşmaktadır.

Yöntem

Anakütle ve Örneklem

Araştırmanın anakütlesini pandemi döneminde TV’de yayınlanmaya başlayan ve devam etmekte olan psikolojik dizilerden en az birini (Kırmızı Oda, Masumlar Apartmanı, Camdaki Kız) izleyen 18 yaş ve üstü bireyler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini söz konusu anakütleden amaçlı örnekleme yardımıyla gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 394 bireyin 336’sı kadın, 58’i ise erkektir. Bireylerin yaş aralığı 18-66, ortalaması ise 28,56’dır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada doğrudan veri toplama yöntemlerinden biri olan anket yardımıyla internet ortamında veri toplanmıştır. Anket formunda veri toplama amacıyla; Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Parasosyal Etkileşim Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formuna yer verilmiştir. Bu formda bireylerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, gelir düzeyi, eğitim durumu ile ilgili demografik sorulara yer verilmiştir. Bunların yanı sıra bireyin söz konusu üç psikolojik içerikli diziden hangisi/hangilerini izlediği, en sevdiği karakter ve en beğendiği dizinin hangisi olduğu sorulmuştur.

Parasosyal Etkileşim Ölçeği

Rubin ve Perse (1987)²⁵ tarafından geliştirilen ölçek, Arda (2006)²⁶ tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Üç alt boyut (arkadaşlık, empati, ilgi duyma) hesaplanan ölçek 14 maddeli ve beşli likert tipi bir ölçektir. Beğenilen dizi karakterleri ile meydana gelen parasosyal etkileşimi ölçmeyi amaçlayan ölçeğin orijinalinin Cronbach alfa katsayısı 0,93 olup, Türkçe’ye uyarlama çalışmasının katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada parasosyal etkileşim ölçeği puanı olarak PEÖ kısaltması kullanılacaktır.

25 Alan M. Rubin - Elizabeth M. Perse, “Audience Activity and Television News Gratifications”, *Communication Research*, vol. 13, no. 1, p. 58-84.

26 Selen Arda, “Predictors of parasocial interaction with the favorite and the least desirable characters portrayed in TV serials”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2006.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)

Bernstein ve arkadaşlarının (1994)²⁷ oluşturduğu beş tür çocukluk istismarı ve ihmali değerlendirilen 28 maddelik bir öz bildirim aracıdır. Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliği Şar ve arkadaşları (2012)²⁸ tarafından yapılmıştır. Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 33 maddelik son versiyonunun²⁹altı alt boyutu olup (duygusal taciz, duygusal ihmal, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, cinsel taciz ve aşırı koruma-kontrol) ve beşli likert tipi bir ölçektir. Ek olarak inkâr (minimize etme) puanları da elde edilebilen ölçeğe dair Cronbach alfa katsayısı 0,87 , orijinalinin ise katsayısı 0,95 hesaplanmıştır. Çalışmada söz konusu ölçek puanı olarak CTQ-33 kısaltması kullanılacaktır.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Diener ve arkadaşlarının (2009)³⁰ oluşturduğu ölçek sekiz madde olup yedili likert tipindedir. Alınacak olan yüksek puan bireyin psikolojik iyi oluş düzeyi ile doğru orantılıdır ve kişinin yüksek psikolojik güce sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinalinin Cronbach alfa katsayısı 0,87 olup Telef (2013)³¹ tarafından Türkçeye uyarlanmış versiyonunun katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada psikolojik iyi oluş ölçek puanı olarak PİOÖ kısaltması kullanılacaktır.

Verilerin Analizi

394 katılımcının bulunduğu araştırmada toplanan verilerin analizi SPSS (Statistical Package Program For Social Sciences) 26.0 versiyonu üzerinden gerçekleştirilmiştir. Demografik değişkenlerden eğitim durumu ve medeni durumunun

-
- 27 David P Bernstein - Laura Fink - Leonard Handelsman - Jeffrey Foote - Meg Lovejoy - Katherine Wenzel - Elizabeth Saperato - Joseph Ruggiero, "Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect", *The American Journal of Psychiatry*, vol. 151, no. 8, 1994, p. 1132-1136.
- 28 Vedat Şar - Erdiç Öztürk, - Eda İkikardeş, "Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlanmasının Geçerlilik ve Güvenilirliği", *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, cilt 32, sayı 4, 2012, s. 1054-63.
- 29 Vedat Şar - Işıl Necef - Tuba Mutluer - Parmis Fatih - Tuğba Türk Kurtça, "A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): overprotection- overcontrol as additional factor", *Journal of Trauma and Dissociation*, vol. 22, no. 1, 2020, p. 35-51.
- 30 Ed Diener - Christie Napa Scollon - Richard E. Lucas, "The Evolving Concept of Subjective Well-Being: The Multifaceted Nature of Happiness", *Advances in Cell Aging and Gerontology*, vol. 15, 2003, p. 187-219.
- 31 Bülent Baki Telef, "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt 28, sayı 3, 2013, s. 374-384.

bazı kategorilerinde yeterli gözlem elde edilemediği için kategori birleştirme yapılmıştır. Yapılan istatistiki analizlerde normal dağılım varsayımı sağlanamadığı için parametrik olmayan testler kullanılmıştır. İki kategorili değişkenlerin ortalamaları arasındaki farkı incelemek amacıyla Mann-Whitney U Testi, en az üç kategorili değişkenlerin ortalamaları arasındaki farkı incelemek için Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis Testi sonucu tespit edilen farkın hangi grup veya gruplardan kaynaklı olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U Testi ve Bonferroni Düzeltmesi kullanılmıştır. Çocukluk çağı travmaları toplam puan ve altı alt boyutu; örnek ortalamasının bir standart sapma altı ve üstü kesme noktaları kabul edilerek üç kategoriye ayrılmıştır. Bu üç kategori; travma deneyimi olma ihtimali düşük düzeyde olan bireyler, travma deneyimi olma ihtimali orta düzeyde olan bireyler ve travma deneyimi olma ihtimali yüksek düzeyde olan bireyler olacak şekilde tanımlanmıştır.

Bulgular

Bu kısımda araştırmada ulaşılan bulgular yer almaktadır. İlk olarak örneklemin demografik değişkenler açısından dağılımı incelenmiştir.

Tablo 1. Örneklemin Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	336	85,3
	Erkek	58	14,7
Medeni Durum	Bekar	244	61,9
	Evli	150	38,1
Eğitim Durumu	İlköğretim	22	5,6
	Ortaöğretim	67	17
	Lisans	279	70,8
	Lisansüstü	26	6,6
Gelir Durumu	Düşük	19	4,8
	Orta	325	82,5
	Yüksek	50	12,7
En Beğenilen Dizi	Kırmızı Oda	116	29,4
	Masumlar Apartmanı	198	50,3
	Camdaki Kız	80	20,3

İzlenen Dizi/ Diziler	Kırmızı Oda	52	13,2
	Masumlar Apartmanı	87	22,1
	Camdaki Kız	34	8,6
	Kırmızı Oda-Masumlar Apartmanı	48	12,2
	Kırmızı Oda-Camdaki Kız	26	6,6
	Masumlar Apartmanı-Camdaki Kız	54	13,7
	Hepsi	93	23,6

Araştırmada 336 (%85,3) kadın ve 58 (%14,7) erkek yer almıştır. Katılımcıların yaş aralığı 18-66, yaş ortalaması ise 28,56'dır. Katılımcıların 150'si (%38,1) evli, 244'ü (%61,9) bekdir. Katılımcılardan 22 birey (%5,6) ilköğretim, 67 birey (%17) ortaöğretim, 279 birey (%70,8) lisans, 26 birey (%6,6) lisansüstü mezundur.

Gelir durumuna bakıldığında 19 birey (%4,8) gelirini düşük, 325 birey (%82,5) orta, 50 birey ise (%12,7) yüksek olarak belirtmiştir.

“Söz konusu üç diziden en beğendiğiniz dizi hangisidir?” sorusuna, 116 birey (%29,4) Kırmızı Oda, 198 birey (%50,3) Masumlar Apartmanı, 80 birey (%20,3) Camdaki Kız yanıtını vermiştir.

“Aşağıda yer alan dizilerden hangisi/hangilerini izliyorsunuz?” sorusuna, 52 birey (%13,2) Kırmızı Oda, 87 birey (%22,1) Masumlar Apartmanı, 34 birey (%8,6) Camdaki Kız, 48 birey (%12,2) Kırmızı Oda- Masumlar Apartmanı, 26 birey (%6,6) Kırmızı Oda- Camdaki Kız, 54 birey (%13,7) Masumlar Apartmanı-Camdaki Kız, 93 birey (%23,6) hepsi yanıtını vermiştir.

PEÖ VE PİÖÖ puanlarının belirlenen demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen analizin sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Parasosyal Etkileşim ve Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Demografik Değişken Kategorileri Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler		Psikolojik İyi Oluş		Parasosyal Etkileşim	
		Sıra Ortalaması	Medyan	Sıra Ortalaması	Medyan
Cinsiyet	Kadın	198,02	46	198,79	43
	Erkek	194,49	45,50	190,01	41
		U=9569,500		U=9309,500	

Medeni Durum	Evli	218,85	47	182,90	41
	Bekar	184,38	45	206,48	43
		U=15097,500**		U=16110*	
Eğitim Durumu	İlköğretim	160,14	42,50	265,89	46
	Ortaöğretim	202,23	46	164,70	39
	Lisans	199,29	46	200,63	43
	Lisansüstü	197,73	46	190,52	41
		$\chi^2=2,560$		$\chi^2=13,818^*$	
Gelir Durumu	Düşük	153,58	43	221,89	47
	Orta	191,34	45	203,26	43
	Yüksek	254,26	48	150,77	37,50
		$\chi^2=16,244^{***}$		$\chi^2=10,136^{**}$	

* $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Yapılan Mann Whitney U Testi sonucuna göre, PEÖ puan ortalamaları cinsiyete göre farklılaşmazken ($U=9309,500$; $p>0,05$), medeni duruma göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($U=16110$; $p<0,05$).

PİÖÖ puan ortalamaları da cinsiyet değişkenine göre farklılaşmazken ($U=9569,500$; $p>0,05$), medeni durum değişkenine göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($U=15097,500$; $p<0,01$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, PEÖ puan ortalamalarında eğitim durumu ($\chi^2=13,818$, $p<0,01$) ile gelir durumuna ($\chi^2=10,136$; $P<0,01$) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Bonferroni Düzeltmeli Mann Whitney U Testleri ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucuna göre gelir durumundaki farkın gelir durumunu orta ve yüksek olarak belirten gruplardan kaynaklandığı, eğitim durumunda ise farkın ilköğretim-ortaöğretim ve ilköğretim-lisans gruplarından kaynaklandığı gözlenmiştir.

PİÖÖ puan ortalamalarında eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($\chi^2=2,560$; $p>0,05$), gelir durumuna göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($\chi^2=16,244$; $p<0,001$). Bonferroni Düzeltmeli Mann Whitney U Testleri ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucuna göre gelir durumundaki farkın gelir durumunu yüksek olarak belirten gruptan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

CTQ-33 toplam puan ve alt boyutlarının içerdiği üçlü ve ikili kategoriler için PEÖ ve PİÖÖ puanlarının karşılaştırılması sonucu elde edilen değerler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Parasosyal Etkileşim ve Psikolojik İyi Oluş Puanlarının CTQ Kategorileri Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler		Psikolojik İyi Oluş		Parasosyal Etkileşim	
		Sıra Ortalaması	Medyan	Sıra Ortalaması	Medyan
CTQ Toplam Puan	Düşük düzey	265,00	50	171,07	39
	Orta Düzey	196,77	46	192,67	42
	Yüksek Düzey	142,20	42,50	245,56	47,50
		$\chi^2 = 30,517^{***}$		$\chi^2 = 13,151^{**}$	
CTQ Fiziksel İhmal	Düşük düzey	236,44	47,50	185,61	41,50
	Orta Düzey	183,92	45	195,86	42
	Yüksek Düzey	133,76	42	245,92	46,50
		$\chi^2 = 32,833^{***}$		$\chi^2 = 9,196^{**}$	
CTQ Duygusal İhmal	Düşük düzey	259,88	49	189,08	41
	Orta Düzey	189,64	46	197,17	43
	Yüksek Düzey	125,16	41	212,44	44
		$\chi^2 = 56,573^{***}$		$\chi^2 = 1,623$	
CTQ Aşırı Koruma Kontrol	Düşük düzey	221,11	47	187,10	42
	Orta Düzey	190,49	44	197,87	42
	Yüksek Düzey	146,06	44	237,07	45
		$\chi^2 = 14,067^{**}$		$\chi^2 = 5,411$	
CTQ Duygusal Taciz	Orta Düzey	207,75	46	192,23	42
	Yüksek Düzey	132,96	41	230,69	44,50
			U = 5695 ^{***}		U = 7388*
CTQ Fiziksel Taciz	Orta Düzey	201,88	46	195,13	42
	Yüksek Düzey	142,34	42	227,29	43
			U=3693*		U=4428,500
CTQ Cinsel Taciz	Orta Düzey	197,77	46	194,59	42
	Yüksek Düzey	194,35	45	231,60	47
			U = 5529		U = 4569,500

* $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Kruskal Wallis Testi sonucunda, PEÖ puan ortalamalarında CTQ-33 toplam puan kategorileri ($\chi^2= 13,151$; $p<0,01$) ile CTQ-33 fiziksel ihmal puanı kategorilerine ($\chi^2= 9,196$; $p<0,01$) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. CTQ-33 duygusal ihmal puanı kategorileri ($\chi^2=1,623$; $p>0,05$) ile CTQ-33 aşırı koruma kontrol puanı kategorilerine ($\chi^2=5,411$; $p>0,05$) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bonferroni Düzeltmeli Mann Whitney U Testleri ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucuna göre, CTQ-33 toplam puan kategorilerinde gözlenen farkın travma deneyimi olma ihtimali yüksek düzeyde olan gruptan kaynaklandığı, CTQ-33 fiziksel ihmal puanı kategorilerinde gözlenen farklılığın ise travma deneyimi olma ihtimali yüksek düzeyde olan gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir.

PİÖÖ puan ortalamalarında CTQ-33 toplam puan kategorileri ($\chi^2= 30,517$; $p<0,001$), CTQ-33 fiziksel ihmal puanı kategorileri ($\chi^2=32,833$; $p<0,001$), CTQ-33 duygusal ihmal puanı kategorileri ($\chi^2=56,573$; $p<0,001$) ile CTQ-33 aşırı koruma kontrol puanı kategorilerine ($\chi^2=14,067$; $p<0,01$) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Bonferroni Düzeltmeli Mann Whitney U Testleri ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucuna göre, CTQ-33 toplam puan, fiziksel ihmal puanı ve duygusal ihmal puanı kategorilerinde gözlenen farklılığın tüm gruplardan kaynaklandığı, CTQ-33 aşırı koruma kontrol puanı kategorilerinde ise farkın travma deneyimi olma ihtimali düşük düzeyde olan gruptan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Mann Whitney U sonucuna göre, PEÖ puan ortalamalarında CTQ-33 duygusal taciz puan kategorilerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmişken ($U=7388$; $p<0,05$), CTQ-33 fiziksel taciz puanı kategorileri ($U=4428,500$; $p>0,05$) ile CTQ-33 cinsel taciz puanı kategorilerine ($U=4569,500$; $p>0,05$) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

PİÖÖ puan ortalamalarında CTQ-33 duygusal taciz puan kategorileri ($U=5695$; $p<0,001$) ile CTQ-33 fiziksel taciz puanı kategorilerine ($U=3693$; $p<0,01$) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmişken, CTQ-33 cinsel taciz puanı kategorilerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($U=5529$; $p>0,05$).

Tartışma

Bu araştırmada söz konusu psikolojik içerikli dizileri izleyen bireylerin psikolojik iyi oluş ve parasosyal etkileşim puanları çocukluk çağı travmaları bağlamında incelenmiştir. Araştırmada yer verilen psikolojik içerikli dizilerin ortak paydasını dizilerde yer alan karakterlerin çocukluk çağı travma deneyimlerine sahip olmaları oluşturmaktadır. Bu dizilerin içeriğinde bu kişilerin yaşadıkları çocukluk çağı travma deneyimlerine sıklıkla yer verilmiştir.

Yapılan araştırmanın sonucunda, PEÖ puanının cinsiyet değişkeni dışındaki diğer değişkenler olan medeni, eğitim ve gelir durumuna göre farklılaştığı gözlenmiştir. PEÖ puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaması, yapılan literatür taraması sonucunda önceki çalışmalarda elde edilen bulgular ile benzerlik göstermektedir. Nitekim yapılan çalışmalarda da tutarsızlıklar görülmekte ve farklı bulgulara rastlanmaktadır. Kimi çalışmalar, erkeklerin kadınlardan daha düşük oranda parasosyal bağ kurduğunu göstermektedir^{32 33 34 35 36 37 38}. Kimilerinin ise cinsiyet kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır^{39 40 41 42}. Medeni durum ve gelir değişkeninin parasosyal etkileşim puanı üzerinde etkili olduğu sonucuna baktığımızda ise literatürde bu değişkenlerin birlikte incelendiği bir çalışmaya denk gelinmemiştir.

-
- 32 Rebbeca M. Chory Assad - Ashley Yanen, "Hopelessness and Loneliness as Predictors of Older Adults' Involvement With Favorite Television Performers", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 49, no. 2, 2005, p. 182-201.
- 33 Jonathan Cohen, "Parasocial relations and romantic attraction: Gender and dating status differences", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 41, no. 4, 1997, p. 516-529.
- 34 Jonathan Cohen, "Parasocial break-ups: Measuring individual differences in responses to the dissolution of parasocial relationships", *Mass Communication and Society*, vol. 6, no. 2, 2003, p. 191-202.
- 35 Jonathan Cohen, "Parasocial Break-Up from Favorite Television Characters: The Role of Attachment Styles and Relationship Intensity", *Journal of Social and Personal Relationships*, vol. 21, no. 2, April 2004, p. 187-202.
- 36 Keren Eyal - Alan M. Rubin, "Viewer Aggression and Homophily, Identification, and Parasocial Relationships with Television Characters", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 47, no. 1, January 2003, p. 77-98.
- 37 Elizabeth M. Perse, "Media Involvement and Local News Effects", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 34, no. 1, 1990, p. 17-36.
- 38 Jinshi Tsao, "Compensatory media use: An exploration of two paradigms", *Communication Studies*, vol. 47, no. 1-2, Spring-Summer 1996, p. 89-109.
- 39 Şükrü Balcı - Yavuz Demir, "Televizyon İzleme Alışkanlıklarında Parasosyal Etkileşim Etkisi İle Yalnızlık Arasındaki İlişki", *Journal of Communication Theory & Research / İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, cilt 47, Güz 2018, s. 386-408.
- 40 Trim Cole - Laura Leets, "Attachment Styles and Intimate Television Viewing: Insecurely Forming Relationships in a Parasocial Way", *Journal of Social and Personal Relationships*, vol. 16, no. 4, August 1999, p. 495-511.
- 41 Uli Gleich, "Parasocial Interaction with People on the Screen", *New Horizons in Media Psychology*, Wiesbaden, VS Verlag für Sozialwissenschaften, 1997, p. 35-55.
- 42 Sunay Orhan - Nuray Taştan, "Parasosyal İlişki kurma Nedeni ve Nasılı: Psikolojik Sağlamlık ve Yaşam Doyumu Açısından Bir İnceleme", *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt 5, sayı 1, Mart 2019, s. 10-20.

PİÖÖ puanlarında da cinsiyet kategorilerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Benzer çalışmalara bakıldığında psikolojik iyi oluş ve cinsiyete göre PİÖÖ puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığını gösteren birçok araştırma çalışmamızın sonucu ile paralellik göstermektedir^{43 44}. Benzer şekilde eğitim kategorileri açısından da PİÖÖ puanlarının farklılaşmadığı gözlenmiştir. Birçok çalışma, yüksek eğitim düzeyini kötü ruh sağlığına karşı koruyucu bulurken, bazıları ise tam tersi bir sonuç bulmuştur^{45 46}.

PİÖÖ puanları medeni durum ve gelir açısından incelendiğinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. Çoğunlukla gelir ve sosyoekonomik statü düzeyinin yüksekliği düşük düzey psikolojik rahatsızlık ve yüksek düzey iyi oluş ile ilişkilidir^{47 48}. Psikolojik iyi oluşun medeni durum gibi birçok değişkenle bağlantılı olduğu bilinmektedir. Kim ve McKenry (2002)⁴⁹, tarafından yapılan çalışmada evli olmanın kişilerin iyi oluşunu ve psikolojik problemlere karşı dayanıklılığını arttırdığı, yaşama dair anlam hissi ve duygusal destek sağladığı görülmektedir.

Çalışmamızda psikolojik iyi oluşun gelir düzeyleri açısından incelenmesine karşın literatürde psikolojik iyi oluşun sosyoekonomik düzey açısından incelendiği görülmüştür. Bu araştırmalardan birinde üniversite öğrencilerinin sosyoekonomik düzeylere göre psikolojik iyi oluşları incelenmiş, sosyoekonomik olarak üst düzeyde yer alan öğrencilerin psikolojik iyi oluş puanlarının sosyoekonomik

43 Buse Şencan, “Bağlanma örüntüleri ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkilerde duygusal şemalar, duygusal zorlanmaya tolerans ve kişilerarası beklentilerin rolü”, (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara, 2015.

44 Burhan Kılıç - Mesut Karaman - Adnan Yoldaş, “Örgütsel bağlılığın psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisi: Sağlık çalışanlarında bir araştırma”, İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi, cilt 8, sayı 1, Nisan 2020, s. 83-100.

45 Paul Dolan - Tessa Peasgood - Mathew White, “Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being”, *Journal of Economic Psychology*, vol. 29, February 2008.

46 James Fagg - Sarah Curtis - Stephen A. Stansfeld - Vicky Cattell - Ann Marie Tupuola - Muna Arephin, “Area social fragmentation, social support for individuals and psychosocial health in young adults: Evidence from a national survey in England”, *Social Science & Medicine*, vol. 66, no. 2, January 2008, p. 242–254.

47 Paul Dolan - Tessa Peasgood - Mathew White, *a.g.e.*

48 Carol D. Ryff - Burton Singer, “Middle age and well-being”, *Encyclopedia of mental health*, San Diego, Academic Press, 1998b.

49 Hyoun K. Kim. - Patrick C. McKenry, “The relationship between marriage and psychological well-being: A longitudinal analysis”, *Journal of Family Issues*, vol. 23, 2002.

olarak düşük düzeyde yer alan öğrencilere göre istatistiki açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir⁵⁰.

PEÖ puanları CTQ-33 toplam puan kategorilerine göre incelendiğinde kategoriler arasında gözlenen farkın yüksek puan kategorisinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Medya karakteri ile kurulan etkileşimde izleyicilerin tutum, geçmiş ve görünüm yönünden kendilerine benzer algıladıkları karakterlerle kuvvetli parasosyal etkileşim kurma eğiliminde oldukları bilinmektedir⁵¹. Buradan yola çıkarak katılımcıların söz konusu dizilerde yer alan çocukluk çağı travması olan karakterlerle parasosyal etkileşim kurması açıklanabilir.

PİOÖ puanları CTQ-33 toplam puan kategorilerine göre incelendiğinde ise anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Psikoterapi alanında farklı bakış açılarının yer aldığı farklı teoriler ve yaklaşımlarda ortak bir bakış açısı bulunmaktadır. Zira bu farklı teoriler ve yaklaşımlar geçmiş yaşantıların yetişkinlik dönemi kişile-rarası ilişkilerde ve psikolojik iyi oluşta oldukça etkili olduğunu söylemektedir⁵². Psikolojik iyi oluş üzerinde sosyodemografik değişkenlerin de etkili olduğu bilinmekle birlikte Ryff (1995)⁵³, bunların psikolojik iyi oluşu açıklamakta yetersiz olduğunu ve hayattaki yaşantıların da önemli olduğunu belirtmiştir. Çocukluk dönemi yaşantıları yalnızca yaşandığı zaman dilimi ile kısıtlanmamakta, yaşamın ilerleyen dönemlerinde de psikolojik iyi oluşu etkilemektedir⁵⁴.

Araştırmanın kısıtlılıklarından bahsedilecek olursa;

Kadın katılımcı oranının, erkek katılımcı oranından oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu kısıtlılığın sebebi olarak, erkeklerin söz konusu dizileri az izliyor olması veyahut yeteri kadar erkek katılımcıya ulaşılamaması gösterilebilir. Katılımcıların soruları içtenlikle, ciddiyetle ve baskı altında olmadan cevaplandırdıkları varsayılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Ancak verilerin internet ortamında toplanmış olması ve katılımcıların zaman/mekan açısından kontrol edilemiyor

50 İsa Yücel İşgör, “Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, cilt 6, sayı 1, Mart 2017.

51 Özge Arslan, “TV Dizilerinde Yer Alan Karakterler ile Kurulan Parasosyal Etkileşim: Bağlanma Biçimleri ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2013.

52 Onur Can Çabuk, “*The roles of childhood trauma, personality characteristics, and interpersonal problems on psychological well-being*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü, Ankara, 2015.

53 Carol D. Ryff, “Psychological well-being in adult life”, *Current Directions in Psychological Science*, vol. 4, no. 4, August 1995.

54 Ayşegül Akyıl, a.g.e.

olması bu varsayım hakkında soru işaretleri oluşturmakta ve araştırmanın bir kısıtlılığı haline gelmektedir.

Bu çalışmada çocukluk çağı travmaları bağlamında, bu dizileri izleyen bireylerin dizilerdeki çeşitli karakterlerle parasosyal etkileşim kurdukları ve bu bireylerin travma düzeylerinin de psikolojik iyi oluşları üzerinde etkili olduğu görülmektedir. İleriki araştırmalara ışık tutan bu bulgular neticesinde, gelecek araştırmalarda diziyi izlemeyen bireylerin de dahil edilmesiyle örneklem genişletilerek araştırma tekrarlanabilir. Buna ek olarak literatürde parasosyal etkileşim ve çocukluk çağı travma konularını birlikte çalışın araştırmalara rastlanmamıştır; bu konuları içeren yeni araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

Akyıl, Ayşegül, “Çocukluk Çağı Travmaları, Bilişsel Duygu Düzenleme ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Diyarbakır ve Mardin Örneği”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 2019.

Arda, Selen, “Predictors of parasocial interaction with the favorite and the least desirable characters portrayed in TV serials”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2006.

Arslan, Gökmen, “Psychological maltreatment, emotional and behavioral problems in adolescents: The mediating role of resilience and self-esteem”, *Child Abuse & Neglect*, vol. 52, 2016; <https://doi.org/10.1016/j.child-youth.2022.106371>

Arslan, Özge, “TV Dizilerinde Yer Alan Karakterler ile Kurulan Parasosyal Etkileşim: Bağlanma Biçimleri ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2013.

Balci, Şükrü - Demir, Yavuz, “Televizyon İzleme Alışkanlıklarında Parasosyal Etkileşim Etkisi İle Yalnızlık Arasındaki İlişki”, *Journal of Communication Theory & Research / İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, cilt 47, Güz 2018.

Bernstein, David P. - Stein, Judith A - Newcomb, Michael D. - Walker, Edward - Pogge, David - Ahluvalia, Taruna - Stokes, John - Handelsman, Leonard - Medrano, Martha - Desmond, David - Zule, William, “Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire”, *Child Abuse & Neglect*, vol. 27, no. 2, 2003; doi: 10.1016/s0145-2134(02)00541-0

Bernstein, David P. - Fink, Laura - Handelsman, Leonard - Foote, Jeffrey - Lovejoy, Meg - Wenzel, Katherine - Saperato, Elizabeth - Ruggiero, Joseph, "Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect", *The American Journal of Psychiatry*, vol. 151, no. 8, 1994; <https://doi.org/10.1176/ajp.151.8.1132>

Bonanno, George A., "Loss, trauma, and human resilience: have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events?", *American Psychologist*, vol. 59, no. 1, 2004; doi:10.1037/0003-066X.59.1.20

Boursier, Valentina - Musetti, Alessandro - Gioia, Francesca - Flayelle, Maéva - Billieux, Joël - Schimmeti, Adriano, "Is Watching TV Series an Adaptive Coping Strategy During the COVID-19 Pandemic? Insights From an Italian Community Sample", *Front. Psychiatry*, vol. 12, no. 599859, April 2021; <http://doi.org/10.3389/fpsy.2021.599859>

Burhan - Karaman, Mesut - Yoldaş, Adnan, "Örgütsel bağlılığın psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisi: Sağlık çalışanlarında bir araştırma", İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi, cilt 8, sayı 1, Nisan 2020; <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.702732>

Chory Assad, Rebecca M. - Yanen, Ashley, "Hopelessness and Loneliness as Predictors of Older Adults' Involvement With Favorite Television Performers", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 49, no. 2, 2005; https://psycnet.apa.org/doi/10.1207/s15506878jobem4902_3

Cohen, Jonathan, "Parasocial relations and romantic attraction: Gender and dating status differences", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 41, no. 4, 1997; <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/08838159709364424>

_____, "Favorite Characters of Teenage Viewers of Israeli Serials", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 43, no. 3, 1999.

_____, "Parasocial break-ups: Measuring individual differences in responses to the dissolution of parasocial relationships", *Mass Communication and Society*, vol. 6, no. 2, 1999; https://doi.org/10.1207/S15327825MCS0602_5

_____, "Parasocial Break-Up from Favorite Television Characters: The Role of Attachment Styles and Relationship Intensity", *Journal of Social and Personal Relationships*, vol. 21, no. 2, 2004; <https://doi.org/10.1177/0265407504041374>

Cole, Trim - Leets, Laura, "Attachment Styles and Intimate Television Viewing: Insecurely Forming Relationships in a Parasocial Way", *Journal of*

Social and Personal Relationships, vol. 16, no. 4, August 1999; <https://doi.org/10.1177/0265407599164005>

Çabuk, Onur Can, “The roles of childhood trauma, personality characteristics, and interpersonal problems on psychological well-being”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü, Ankara, 2015.

Diener, Ed - Scollon, Christie N. - Lucas, Richard E., “The evolving concept of subjective well-being: The multifaceted nature of happiness”, *Advances in Cell Aging and Gerontology*, vol. 15, 2003; [https://doi.org/10.1016/S1566-3124\(03\)15007-9](https://doi.org/10.1016/S1566-3124(03)15007-9)

Dolan, Paul - Peasgood, Tessa - White, Mathew, “Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being”, *Journal of Economic Psychology*, vol. 29, February 2008; <https://doi.org/10.1016/j.joep.2007.09.001>

Durak Batıgün, Ayşegül - Büyüksahin Sunal, Ayda, “TV Dizilerinde Yer Alan Karakterlerle Kurulan Parasosyal Etkileşim: Evlilik Doyumu, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-demografik Değişkenler Açısından Değerlendirme”, *Türk Psikoloji Dergisi*, cilt 32, sayı 79, 2017.

Eyal, Keren - Rubin, Alan M., “Viewer aggression and homophily, identification, and parasocial relationships with television characters”, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 47, no. 1, March 2003; https://doi.org/10.1207/s15506878jobem4701_5

Fagg, James - Curtis, Sarah - Stansfeld, Stephen A. - Cattell, Vicky - Tupuola, Ann Marie - Arephin, Muna, “Area social fragmentation, social support for individuals and psychosocial health in young adults: Evidence from a national survey in England”, *Social Science & Medicine*, vol. 66, no. 2, January 2008; doi: 10.1016/j.socscimed.2007.07.032

Gleich, Uli, “Parasocial Interaction with People on the Screen”, *New Horizons in Media Psychology*, Wiesbaden, VS Verlag für Sozialwissenschaften, 1997; https://doi.org/10.1007/978-3-663-10899-3_3

Global Status Report on Violence Prevention 2014, World Health Organization, WHO Press, 2014.

Gül Anık, Gülseren - Şahin, Muzaffer , “Diyetisyen desteği alan kadınların çocukluk çağı ruhsal travmalarının yeme tutumu ve psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisinin incelenmesi”, *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt 7, sayı 13, 2020.

Herrenkohl, Todd I., - Klika, J. Bart - Herrenkohl, Roy C. - Russo, M. Jean - Dee, Tamara, “A prospective investigation of the relationship between child maltreatment and indicators of adult psychological well-being”, *Violence and victims*, vol. 27, no. 5, 2012; doi: 10.1891/0886-6708.27.5.764

Hong, Fang - Tarullo, Amanda R. - Mercurio, Andrea E. - Cai, Siyu Liu Qiyue - Malley-Morrison, Kathleen, “Childhood maltreatment and perceived stress in young adults: The role of emotion regulation strategies, self-efficacy, and resilience”, *Child Abuse and Neglect*, cilt 86, 2018; <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.09.014>

İşgör, İsa Yücel, “Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, cilt 6, sayı 1, Mart 2017; <http://dx.doi.org/10.7884/teke.3821>

Keyes, Corey L. M. - Shmotkin, Dov - Ryff, Carol D., “Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions”, *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 82, no. 6, July 2002; <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.1007>

Kim, Hyoun K. - McKenry, Patrick C., “The relationship between marriage and psychological well-being: A longitudinal analysis.”, *Journal of Family Issues*, vol. 23, 2002; <https://doi.org/10.1177/019251302237296>

Krug, Etienne G. - Dahlberg, Linda L. - Mercy, James A. - Zwi, Anthony B. - Lozano, Rafael, “World report on violence and health”, Geneva, World Health Organization, 2002.

Krug, Etienne G. - Dahlberg, Linda L. - Mercy, James A. - Zwi, Anthony B., “The world report on violence and health”, *The Lancet*, vol. 360, no. 9339, 2002; doi: 10.1016/S0140-6736(02)11133-0

Messman-Moore Terri L. - Coates, Aubrey A., “The impact of childhood psychological abuse on adult interpersonal conflict: The role of early maladaptive schemas and patterns of interpersonal behavior”, *Journal of Emotional Abuse*, vol. 7, 2007.

McPhie, Meglan L. - Weiss, Jonathan A. - Wekerle, Chirstine, “Psychological distress as a mediator of the relationship between childhood maltreatment and sleep quality in adolescence: Results from the Maltreatment and Adolescent Pathways (MAP) Longitudinal Study”, *Child Abuse & Neglect*, vol. 38, no. 12, 2014; <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.07.009>

Orhan, Sunay - Taştan, Nuray, “Parasosyal İlişki kurma Nedeni ve Nasılı: Psikolojik Sağlık ve Yaşam Doyumu Açısından Bir İnceleme”, *PESA Ulusla-*

rarası Sosyal Araştırmalar Dergisi, cilt 5, sayı 1, Mart 2019; <https://doi.org/10.25272/j.2149-8385.2019.5.1.02>

Paul, Elise - Eckenrode, John, “Childhood psychological maltreatment subtypes and adolescent depressive symptoms”, *Child abuse and Neglect*, vol. 47, 2015; <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.05.018>

Perse, Elizabeth M., “Media Involvement and Local News Effects”, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, vol. 34, no. 1, 1990; <https://doi.org/10.1080/08838159009386723>

Rubin, Alan M. - Perse, Elizabeth M., “Audience Activity and Television News Gratifications”, *Communication Research*, vol. 13, no. 1, 1987; <https://doi.org/10.1177%2F009365087014001004>

Ryff, Carol D., “Psychological well-being in adult life”, *Current Directions in Psychological Science*, vol. 4, no. 4, August 1995; <https://doi.org/10.1111/1467-8721.ep10772395>

Ryff, Carol D. - Singer, Burton, “Middle age and well-being”, *Encyclopedia of mental health*, San Diego, Academic Press, 1998.

Şar, Vedat - Öztürk, Erdiñç - İkikardeş, Eda, “Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği”, *Turkiye Klinikleri J Med Sci*, cilt 32, sayı 4, 2012.

Şar, Vedat - Dorahy, Martin J. - Krüger, Christa, “Revisiting the etiological aspects of dissociative identity disorder: A biopsychosocial perspective”, *Psychology Research and Behavioral Management*, vol. 2, no. 10, 2017; <https://doi.org/10.2147/PRBM.S113743>

Şar, Vedat - Necef, Işıl - Mutluer, Tuba - Fatih, Parmis - Türk Kurtça, Tuğba, “A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): overprotection- overcontrol as additional factor”, *Journal of Trauma and Dissociation*, vol. 22, no. 1, 2020; <https://doi.org/10.1080/15299732.2020.1760171>

Şencan, Buse, “Bağlanma örüntüleri ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkilerde duygusal şemalar, duygusal zorlanmaya tolerans ve kişilerarası beklentilerin rolü”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara, 2015.

Taner, Yasemin - Gökler, Bahar, “Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri”, *Acta Medica*, cilt 35, sayı 2, 2004.

Telef, Bülent Baki, “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt 28, sayı 3, 2013.

Tsao, Jinshi, “Compensatory media use: An exploration of two paradigms”, *Communication Studies*, vol. 47, no. 1-2, Spring-Summer 1996; <https://doi/10.1080/10510979609368466>

Turner, John R., “Interpersonal and Psychological Predictors of Parasocial Interaction with Different Television Performers”, *Communication Quarterly*, vol. 41, no. 3, 1993; <https://doi.org/10.1080/01463379309369904>

Üsküdar Haber Ajansı, “Pandemi sürecinde dizi izleme alışkanlıkları değişti.”, 19 Ocak 2021; <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/6185/pandemi-surecinde-dizi-izleme-aliskanliklari-degisti> (Erişim Tarihi: 25.07.2021).

Zhang, Huiping - Liu, Meirong - Long, Haili, “Child maltreatment and suicide ideation in rural China: The roles of self-compassion and school belonging”, *Child and Adolescent Social Work Journal*, vol. 35, 2020; <https://doi.org/10.1007/s10560-020-00679-z>

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmacıların her birisinin mevcut araştırmaya katkı oranı aşağıdaki gibidir.

Yazar 1: %40

Yazar 2: %30

Yazar 3: %30

Çatışma Beyanı

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.